KAULI YA SERIKALI BUNGENI KUHUSU AJALI ZINAZOTOKANA NA MATUMIZI YA PIKIPIKI NCHINI

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Kanuni ya 49(1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Aprili 2013, Naomba kuwasilisha Taarifa kuhusu ajali za barabarani zinazotokana na matumizi ya pikipiki nchini.

Mheshimiwa Spika, matatizo ya ajira kwa vijana, usafiri na usafirishaji nchini ulifanya Serikali ikubali kuidhinisha pikipiki za matairi mawili na matairi matatu maarufu kama *bajaj* kutumika katika biashara ya usafiri na usafirishaji wa abiria nchini. Aidha, uamuzi huu ulichangiwa kwa kiasi kikubwa na idadi kubwa ya vyombo hivi katika maeneo mbalimbali nchini na kutumika bila kuruhusiwa na mamlaka zinazosimamia usafiri na usafirishaji wa abiria nchini.

Mheshimiwa Spika, sote ni mashahidi wa namna uamuzi huu ulivyosadia kwa kiasi kikubwa kuwapatia vijana wengi nchini shughuli ya kuwapatia kipato halali na kuwaepusha na uwezekano wa kushawishika kujiingiza katika shughuli haramu ikiwemo uhalifu. Pamoja na kutoa ajira kwa vijana wengi, uamuzi huu wa Serikali pia umesaidia kupunguza kwa kiasi kikubwa tatizo la usafiri katika maeneo mengi nchini hasa katika maeneo ambayo usafiri wa magari hauna uhakika. Maeneo mengi ambayo magari ya abiria hayawezi kufika sasa yanafikika kirahisi kwa pikipiki. Wananchi wa kipato cha chini wanaweza kutoka eneo moja kwenda jingine kwa gharama nafuu zaidi tofauti na hali ilivyokuwa kabla ya uamuzi huo wa Serikali. Aidha, katika miji yenye tatizo la msongamano mkubwa wa magari barabarani

husasani Jiji la Dar es salaam pikipiki zinasaidia sana wananchi kuepuka msongamano na kuwahi katika shughuli zao za kujipatia kipato na kurejea majumbani kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, kama ambavyo mambo mema siku zote hayakosi changamoto. Matumizi ya pikipiki katika usafirishaji wa abiria yanakabiliwa na changamoto mbalimbali ambapo kubwa kuliko zote ni ajali nyingi za barabarani zinazohusisha pikipiki. Matumizi ya pikipiki nchini yamesababisha ongezeko kubwa sana la ajali za barabarani ambazo zimegharimu maisha ya Watanzania wenzetu wengi sana. Pamoja na upotevu wa maisha, ajali hizi zimewasababishia ulemavu wa kudumu watu wengi kwa kupoteza viungo vyao na kuwafanya kuwa tegemezi.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa takwimu za Jeshi la Polisi nchini, katika kipindi cha kuanzia Januari 2012 hadi kufikia mwezi Mei, 2013 idadi ya pikipiki zilizosajiliwa nchi nzima ilikuwa 10,036. Mikoa inayoongoza kwa wingi wa pikipiki kwa mujibu wa takwimu hizi ni Jiji la Dar es salaam lenye jumla ya pikipiki 4,434. Katika idadi hiyo Wilaya ya Kinondoni ina jumla ya pikipiki 1,735, Temeke 1,363 na Ilala 1,334. Mikoa inayofuatia kwa idadi kubwa ya pikipiki ni Morogoro 811, Arusha pikipiki 644 na Kilimanjaro yenye pikipiki 479.

Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha Januari hadi Disemba 2012 kulitokea jumla ya ajali 5,763 ambazo zimegharimu maisha ya Watanzania 930 na kuwajeruhi wengine 5,532. Mkoa wa Dar es salaam uliongoza kwa kuwa na ajali 2,479 ambapo Wilaya ya Kinondoni ilikuwa na ajali 1,007,

Temeke 769 na Ilala 703. Ajali hizi zimesabaisha vifo 164, na majeruhi 2,745.Idadi hii ni kubwa sana. Mikoa inayofuatia kwa ajali ni Arusha iliyokuwa na ajali 509,zilizosababisha vifo 65 na majeruji 420, mkoa wa Morogoro kulikuwa na ajali 431 zilizosababisha vifo 54 na majeruhi 328 na Kilimanjaro iliyokuwa na ajali 294 zilizosababisha vifo 52 na majeruhi 266.

Mheshimiwa Spika, Katika kipindi cha Januari hadi Mei, 2013 takwimu zinaonyesha kuwa kumetokea ajali za pikipiki 2,415 nchi nzima. Ajali hizo zimesababisha **watu 352 kupoteza maisha** na wengine 2,368 kujeruhiwa. Mkoa wa Dar es Salaam umeongoza kwa matukio ya ajali 2,161 zilizosababisha vifo 56 na majeruhi 1,210 kwa mchanganuo ufuatao:- Wilaya ya Kinondoni ajali 515, vifo 22 na majeruhi 549, Temeke ajali 299, vifo 19 na majeruhi 354 na Ilala ajali 357, vifo 15 na majeruhi 307. Takwimu za Mikoa mingine iliyoongoza kwa wingi wa ajali ni Mkoa wa Morogoro uliokuwa na ajali 186 zilizosababisha vifo 15 na majeruhi 117, Arusha ajali 118, vifo 16 na majeruhi 102, Kilimanjaro ajali 130, vifo 26 na majeruhi 120, mkoa wa Pwani ajali 114, zilizosababisha vifo 23 na majeruhi 167.

Mheshimiwa Spika, Matukio ya ajali za pikipiki ni mengi kwa mujibu wa takwimu nilizozitaja hapo juu. Idadi ya vifo na majeruhi ni kubwa kiasi cha kusababisha hospitali nyingi nchini kuanzisha wodi maalum za majeruhi wa pikipiki. Tusipochukua hatua za makusudi taifa letu litaendelea kuathirika na ajali hizi ambazo zinachukua maisha ya watu wetu na kuongeza idadi ya yatima, walemavu na watu wasiojiweza na kuwafanya wawe tegemezi.

Mheshimiwa Spika, vyanzo vikuu vya ajali za barabarani zinazohusisha pikipiki ni pamoja na kutokujua Sheria, Kanuni na taratibu za matumizi ya barabara ambapo madereva wengi wa pikipiki hawana leseni za udereva, uendeshaji wa hatari wa pikipiki barabarani kwa kwenda mwendo wa kasi na kupita magari mengine bila sababu, kupita katika taa za kuongozea magari (traffic lights) bila kuruhusiwa, kudharau askari wa usalama barabarani wanaoongoza magari katika makutano ya barabara, kupakiza abiria watatu au zaidi katika pikipiki maarufu kama mshikaki na matumizi ya vilevi.

Mheshimiwa Spika, sababu nyingine ni miundombinu ya barabara ambapo baadhi ya barabara zinakosa alama au zinakuwa na alama zilizofifia ambazo si rahisi kuonekana, barabara kutumika na makundi yote ya watumiaji (traffic mix) ambapo magari, pikipiki, baiskeli, mikokoteni (maguta) na watembea kwa miguu pamoja na ubovu wa barabara (mashimo na matuta). Madereva wa magari kutoheshimu wapanda pikipiki ni sababu nyingine kubwa inayosababisha ajali za pikipiki nchini. Madereva wa magari mara nyingi wamekuwa hawatoi ushirikiano mzuri kwa madereva wa pikipiki wanapokuwa barabarani. Tabia hii ya madereva wa magari inatokana na mtazamo hasi kuhusu waendesha pikipiki ambapo watu wengi wanaamini kuwa waendesha pikipiki hawana nidhamu barabarani.

Mheshimiwa Spika, mikakati mbalimbali inafanywa na Jeshi la Polisi katika kukabiliana na wimbi kubwa la ajali za pikipiki ili kunusuru hali hii. Mikakati hiyo ni pamoja na usimamizi na udhibiti kwa watoaji na watumiaji

wa usafiri huu. Usimamizi huu unafanywa kutumia Kanuni za SUMATRA za Mwaka 2010 zinazohusu usafirishaji wa abiria kwa kutumia pikipiki, kuwatumia waendesha pikipiki kutoa taarifa za uhalifu na makosa wanapoona wenzao wanakiuka taratibu, kuandaa operesheni mbalimbali kwa lengo la kuhakikisha kuwa waendeshaji wa pikipiki wanafuata sheria katika uendeshaji ikiwa ni pamoja na kuwa na leseni halali, upakiaji salama wa abiria, matumizi ya kofia ngumu (helmet) na uendeshaji wa kujihami.

Mheshimiwa Spika, mikakati mingine ni pamoja na utoaji wa elimu kwa kutumia vyombo vya habari kama radio, televisheni na magazeti, kuandaa vipeperushi vya elimu kwa waendesha pikipiki, kutoa mafunzo katika vituo (vijiwe) mbalimbali vya waendesha pikipiki. Mafunzo haya yanafanywa na Jeshi la Polisi kwa kushirikiana na wadau mbalimbali kama Asasi Zisizo za Kiserikali na vyuo vya udereva hususan VETA.

Mheshimiwa Spika, njia nyingine ya utoaji wa elimu ni kushirikisha waendesha pikipiki katika michezo. Katika maeneo mbalimbali nchini Jeshi la Polisi kwa kushirikiana na wadau na wadhamini wa michezo huandaa michezo mbalimbali inayohusisha waendesha pikipiki na makundi mengine ya watumiaji wa barabara. Wakuu wa Polisi wa Usalama Barabarani wa Mikoa huandaa michezo hii na kutumia fursa hiyo kutoa elimu ya usalama barabarani kwa waendesha pikipiki. Mfano wa michezo hiyo ni Kombe la Mpinga (Mpinga Cup) lililofanyika katika Mkoa wa Kipolisi Kinondoni.

Mheshimiwa Spika, nimeanza kwa kuelezea uamuzi wa Serikali kuruhusu pikipiki zitumike katika usafirishaji wa abiria, faida zinazopatikana na

changamoto kubwa zinazojitokeza kutokana na matumizi ya pikipiki katika usafirishaji. Idadi ya pikipiki nchini ni kubwa na inazidi kuongezeka siku hadi siku. Idadi ya ajali, vifo na majeruhi nayo inazidi kuongezeka siku hadi siku kadri pikipiki zinvyoongezeka. Ukitazama takwimu nilizotoa awali utagundua kuwa upo uhusiano mkubwa kati ya idadi ya pikipiki na ajali zinazotokea. Aidha, yapo maeneo ambayo yana pikipiki chache lakini uwiano wa pikipiki na ajali zinazotokea ni mkubwa sana.

Mheshimiwa Spika, kwa takwimu hizi ni wazi tunalo tatizo kubwa katika sekta ya usafirishaji wa abiria kwa kutumia pikipiki. Naomba nitumie fursa hii kupitia Bunge lako Tukufu kuwaomba Waheshimiwa Wabunge wasaidie katika kuwahamasisha vijana hasa madereva wa bodaboda kuhakikisha kuwa wanapata mafunzo ya udereva, kujifunza sheria za usalama barabarani na kuziheshimu, kuepuka kuzidisha abiria (mishkaki), kuepuka kuvuka taa za kuongoza magari iwapo taa hazijawaruhusu kufanya hivyo, kuzingatia maelekezo ya askari wa usalama barabarani wanaoongoza magari katika makutano ya barabara, kutumia kofia ngumu zilizo na viwango kwa usalama wao na abiria wanaowasafirisha badala ya kuvaa ili wasibugudhiwe na Polisi wa usalama barabarani.

Mheshimiwa Spika, natoa wito kwa wananchi wote wanaotumia usafiri wa pikipiki kutokubali kupanda pikipiki bila kuvaa *helmet,* kuwasisitiza mara kwa mara madereva waliowabeba kuendesha pikipiki kwa mwendo wa wastani, kuwa makini na kufuata kikamilifu sheria za usalama barabarani kwa usalama wao. Aidha, ninawaagiza Polisi wa usalama Barabarani kuwadhibiti kwa mujibu wa sheria na kanuni zilizopo waendesha pikipiki

wakorofi wasiopenda kufuata sheria za usalama barabarani bila kushurutishwa, kujiepusha na upendeleo na rushwa katika kutekeleza wajibu wao na kusimamia kikamilifu mkakati wa Polisi Jamii katika eneo hili ili kupunguza changamoto zinazoikabili sekta hii ya usafiri na usafirishaji wa abiria kwa kutumia pikipiki.

Mheshimiwa Spika, jukumu la kupambana na changamoto hii ni letu sote, ni vema wadau wote washirikiane kwa pamoja kwa manufaa ya wananchi wetu badala ya wengine kukaa pembeni na kutoa lawama kwa Serikali. Iwapo tunakubaliana kuwa jambo hili lina maslahi kwetu na kwa wananchi wetu basi ni vema tuweke nguvu zetu pamoja ili kukabiliana na changamoto hizi. Napenda kutahadharisha kuwa Jeshi la Polisi litakuwa makini na madhubuti katika kusimamia sheria, hivyo ni vema kila mhusika afuate sheria. Kwa kufuata sheria utajiepusha na bughudha zisizo na maana, utaepuka migogoro na Polisi, utapata fursa ya kushiriki kikamilifu katika kukuza kipato chako na kuepuka utegemezi kiuchumi lakini la muhimu zaidi utaokoa maisha yako na ya abiria wako.

Mheshimiwa Spika, nawasihi waendesha pikipiki ambao wengi ni vijana kutambua kuwa maisha yao ni muhimu sana kwa Taifa letu. Nawaomba viongozi wa ngazi zote kuanzia Mitaa, Kata, Wilaya mpaka Taifa kuchukua hatua kupunguza vifo na walemavu wanaotokana na ajali za pikipiki katika maeneo yao.

Mheshimiwa Spika, nakushukuru sana kwa kunipa fursa hii.

Mheshimiwa Spika, Naomba kuwasilisha.